УДК 347.6

Лаговська Наталія Валеріївна –
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету
ORCID ID: *0000-0002-1732-2351*

Nataliya V. Lagovska –
candidate of legal sciences, associate professor,
Associate Professor of the Department of Civil Law and Procedure
Educational and Scientific Institute of Law,
State Tax University
(79 b, Severnaya Street, Irpin,08200, Ukraine)

Батюк Лілія Володимирівна –
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету
ORCIDID: *0009-0007-7748-3310*

Liliia V. Batiuk –
a graduate of the first (bachelor) level of higher education
Educational and Scientific Institute of Law,
State Tax University
(79 b, Severnaya Street, Irpin,08200, Ukraine)
ORCID ID: *0009-0007-7748-3310*

Нормативно-правове регулювання прийняття та оформлення спадщини під час дії воєнного стану

Статтю присвячено дослідженню нормативно-правового регулювання прийняття та оформлення спадщини під час дії воєнного стану.

Під час підготовки статті було проаналізовано останні дослідження і публікації провідних науковців-правників присвячені проблемам нормативно-правового регулювання спадкового права загалом, та окрему увагу було приділено роботам в яких досліджувались особливості прийняття та оформлення спадщини під час дії воєнного стану. Проаналізовано чинне законодавство, до якого було внесено зміни щодо регулювання процесу спадкування в умовах воєнного стану.

В статті розкрито проблемні питання спадкування під час війни, зокрема: визначення часу та місця прийняття спадщини, отримання спадщини, що містить борги; встановлення факту сумісного проживання спадкоємця та спадкодавця при фактичному прийнятті спадщини, особливості прийняття спадщини спадкоємцем який перебуває за кордоном.

Окрему увагу приділено відтермінуванню сплати боргів на період дії воєнного стану та період до 90 днів після його припинення, або скасування для наступних категорій боржників-пільговиків: військовослужбовців; військовослужбовців, які отримали групу інвалідності, перебувають у полоні; військовослужбовців, які зникли безвісти; членів сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи зникли безвісти в період воєнного стану.

Зроблено висновок, що деякі статті проекту закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності» № 5644 від 10.06.2021 р. мають дискусійний характер та не врегулюють повною мірою відносини, які виникли під час дії воєнного стану.

Запропоновано при доопрацюванні вище згаданого проекту закону передбачити механізм відновлення втрачених або зіпсованих нотаріальних документів, зокрема, таких як заповіт, свідоцтво про право на спадщину тощо.

Висловлено думку, що важливо запровадити оцифрування наявних документів в заведених вже спадкових справах із застосуванням Порталу «Дія», удосконалити норми системи Е-нотаріату в частині вчинення нотаріальних дій в електронній формі із застосуванням режиму відеоконференції (онлайн-режим).

Ключові слова: *спадщина, спадкування, спадкоємець, спадкодавець, місце відкриття спадщини, час відкриття спадщини, фактичне прийняття спадщини, окупована територія, зона бойових дій, воєнний час.*

N.V. Lagovska, L.V. Batiuk Normative and Legal Regulation of Acceptance and Registration of Inheritance during Martial Law

The article is devoted to the study of the regulatory and legal regulation of the acceptance and registration of inheritance during martial law.

During the preparation of the article, the latest researches and publications of leading legal scholars devoted to the problems of normative-legal regulation of inheritance law in general were analyzed, and special attention was paid to the works in which the peculiarities of acceptance and registration of inheritance during martial law were investigated. The current legislation, which was amended to regulate the inheritance process under martial law, was analyzed.

The article reveals the problematic issues of inheritance during the war, in particular: determining the time and place of inheritance, receiving inheritance containing debts; establishing the fact of joint residence of the heir and the testator during the actual acceptance of the inheritance, particularities of the acceptance of the inheritance by the heir who is abroad.

Particular attention is paid to the postponement of debt payment for the period of martial law and the period up to 90 days after its termination, or cancellation for the following categories of debtors-beneficiaries: military personnel; servicemen who received a disability group are in captivity; servicemen who have gone missing; family members of servicemen who died, died or went missing during martial law.

It was concluded that some articles of the draft law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Improvement of Regulation of Notarial Activities» No. 5644 of June 10, 2021 are of a debatable nature and do not fully regulate the relations that arose during martial law.

It is proposed to provide a mechanism for the restoration of lost or damaged notarial documents, in particular, such as a will, a certificate of the right to inheritance, etc., during the finalization of the above-mentioned draft law.

The opinion was expressed that it is important to introduce the digitization of existing documents in already established inheritance cases using the «Diya» Portal, to improve the norms of the E-notary system in terms of performing notarial acts in electronic form using the video conference mode (online mode).

Keywords: *inheritance, inheritance, heir, testator, place of opening of inheritance, time of opening of inheritance, actual acceptance of inheritance, occupied territory, combat zone, wartime.*

Постановка проблеми. Окупація частини української території Російською Федерацією створила низку правових проблем, пов'язаних із спадкуванням майна: визначенням часу та місця відкриття спадщини, особливостями її оформлення. Однією із таких проблем є оформлення спадщини на майно, яке знаходиться на окупованій території України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам нормативно-правового регулювання спадкового права приділено істотну увагу в працях таких вчених: О. В. Дзери, І. В. Желінкової, Ю. О. Заіки, Н. В. Лаговської, А.О. Мілевської, С. Я. Фурси, Є. І. Фурси, Я. М. Шевченка, Р. Б.Шишки та інших науковців.

Невирішені раніше проблеми. Не зважаючи на значну кількість наукових публікацій присвячених темі нашого дослідження, зауважимо, що після введення воєнного стану, виникли ряд проблем, які не властиві мирному часу. Тому виникла необхідність провести комплексне дослідження

цих проблем, здійснити аналіз чинного законодавства з метою виявлення прогалин та колізій. Цю необхідність підкреслює також значна кількість змін, що останнім часом вносяться в нормативно-правові акти, які регулюють процес спадкування під час воєнного стану. Окремо звертаємо Вашу увагу на значну кількість справ, які знаходяться на третьому місці серед звернень громадян до судів різних інстанцій України, щодо захисту своїх спадкових прав.

Метою статті є комплексне дослідження нормативно-правового регулювання прийняття та оформлення спадщини під час воєнного стану з метою виявлення проблем та формування пропозицій щодо подолання виявлених проблем.

Виклад основного матеріалу. Тимчасово окупована Російською Федерацією територія України є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія основного закону - Конституції України та інші національні закони та міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України.

Тимчасово окупована Російською Федерацією територія України - це територія України, в межах якої збройні сили Російської Федерації та окупаційна адміністрація Російської Федерації створили свою систему локального та загального контролю, яка контролюється адміністрацією країни-загарбника.

До тимчасово окупованої території України, сьогодні відносять[1]:

- сухопутну територію тимчасово окупованих Російською Федерацією територій України, водні об'єкти та їх частини, що знаходяться на цих територіях;
- морські води України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України, що омивають узбережжя Кримського півострова та континентального шельфу України, внутрішні морські води, що прилягають до сухопутної частини території України тимчасово окупованих країною-агресором, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України,за нормами міжнародного права, Конституції України та національного законодавства;
- частина суходолу України, внутрішні морські та територіальніводи України, визнані під час воєнного стану, рішенням Ради національної безпеки і оборони України та введені у дію указом Президента України, тимчасово окупованими;
- надра та повітряний простір над територіями згаданими вище.

І хоча юридично, на окупованій частині України, за міжнародними нормами права діють закони України, фактично, окупаційна адміністрація Російської Федерації перешкоджає їх дії та нав'язує дію своїх нормативно-правових актів, що призводить до так званого двовладдя. Це створює серйозні проблеми для реалізації своїх прав українцями, що фактично проживають на окупованій території та за її межами. Однією з таких проблем є оформлення спадщини на майно, яке знаходиться на окупованій території України.

Стаття 1216 Цивільного кодексу України передбачає, що спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Законодавець передбачає два порядки спадкування: як за заповітом так і за законом [2].

Звертаємо увагу на те, що інститут спадкування виникає одним із перших та постійно трансформується в залежності від змін, які постійно відбуваються у суспільстві. Ці трансформації супроводжуються внесенням змін до чинного законодавства, що урегульовує ці процеси[3]. Але більшість науковців та юристів-практиків, відмічають, що при прийнятті та оформленні спадщини може виникати ряд проблем, кількість яких збільшилась в кілька разів в зв'язку з введенням військового стану в Україні та окупацією частини її території.

Це пов'язано, не лише зі зростанням смертності серед мирного населення та втратами серед військових, багато проблем пов'язані з нетиповими випадками спадкування, які не враховані в спадковому законодавстві мирного часу, що викликало нагальну потребу відкоригувати й доповнити чинні норми спадкового права. На виклик часу, парламентарі в листопаді 2023 року прийняли два закони, які вступили в дію 30 січня 2024 року. Ці закони дозволили удосконалити порядок прийняття та оформлення спадщини, змінили процедуру її отримання, закріпили інші варіанти визначення місця й строку відкриття спадщини, пов'язаних із реалізацією права на спадкування. Ці новели

дозволили удосконалити правове регулювання захисту майнових та особистих немайнових прав спадкоємців в умовах воєнного стану. Зокрема, закон України №3449-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини» [4], дозволив заповнити прогалини в законах України «Про нотаріат» [5], «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [1] та «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції»[6].

Законотворці запропонували правовий механізм урегулювання особливостей реалізації права на спадкування на тимчасово окупованій території, в населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють, або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження.

Прийняті Верховною Радою України **закони деталізують можливості нотаріуса здійснювати діяльність щодо відкриття спадщини на тимчасово окупованих територіях і узгоджують чинні норми права з новелами.** Так, у новій редакції закону України «Про нотаріат» (ч. 3 ст. 13-1) зазначено, що нотаріус має право здійснювати нотаріальну діяльність в межах свого округу, крім випадків заміщення інших нотаріусів, що передбачено цим законом[5].

Зазнала змін і стаття 66 закону України «Про нотаріат», тепер, на майно, що переходить у порядку спадкування до спадкоємців або держави, нотаріусом, або в сільських населених пунктах - посадовою особою органу місцевого самоврядування, яка вчиняє нотаріальні дії, видається свідоцтво про право на спадщину. Свідоцтво про право на спадщину видається за місцем відкриття спадщини, крім випадків, встановлених Цивільним кодексом України[2]. Видача свідоцтва провадиться у строки, встановлені цивільним законодавством України та після спливу строку для прийняття спадщини, як зазначено в статті 67 закону України «Про нотаріат» [5].

Важливо, на нашу думку, згадати, що свідоцтво про право власності на частку в спільній власності подружжя, у разі смерті одного з них, видає нотаріус за місцем відкриття спадщини [5, ст. 77].

Як згадувалось вище, закон України №3449-IX набрав чинності одночасно із законом України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини» (№3450-IX) [7]. Зауважимо, що внесення змін до Цивільного кодексу України тісно пов'язані зі змінами до закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [1] та закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції»[6].

Відповідно до статті 1221 Цивільного кодексу України, місцем відкриття спадщини визначається останнє місце проживання спадкодавця. Але якщо його останнє місце проживання невідоме, то місцем відкриття спадщини визначають місцезнаходження нерухомого майна чи його основної частини, а у випадку відсутності нерухомого майна – місце знаходження рухомого майна[2].

Тобто, визначення місця відкриття спадщини та видачі свідоцтва про право на спадщину залежить від місця проживання спадкодавця. Та якщо останнє місце проживання спадкодавця було на території іноземної держави, місце відкриття спадщини визначається відповідно до закону України «Про міжнародне приватне право» [8].

В період дії воєнного стану правовий механізм оформлення спадкових прав зазнав змін і тепер, спадкоємець може подавати заяву про відкриття спадщини до будь-якої нотаріальної кантори, незалежно від останнього місця проживання спадкодавця в межах уже відкритої спадкової справи, якщо місцем відкриття спадщини є населений пункт, де органи державної влади тимчасово не працюють або здійснюють свої повноваження не в повному обсязі. Аналогічні положення діють на території де ведуться активні бойові дії, або яка є тимчасово окупованою і щодо якої не визначено дати завершення бойових дій чи тимчасової окупації.

Із набранням чинності закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини» відбулись зміни й у визначенні строків позовної давності закріплених в Цивільному кодексі України, зокрема, строку оскарження дій виконавця

заповіту. Законотворці також внесли зміни, що враховують особливості обчислення строків, пов'язаних із точним визначенням моменту смерті особи. Мова йде про строки прийняття та відмови від прийняття спадщини і заповідального відказу, охорони спадкового майна, а також строки видачі свідоцтва про право на спадщину. Зокрема на період дії воєнного стану такі строки обчислюватимуться не з моменту смерті особи, а з моменту державної реєстрації смерті фізичної особи. При цьому часом відкриття спадщини вважається день смерті спадкодавця або день, з якого спадкодавця оголошено померлим, незалежно від часу державної реєстрації смерті[7]. Але ці нововведення стосуються лише випадків, якщо реєстрація смерті фізичної особи відбулась після спливу місячного строку від моменту її фактичної смерті[7].

Не залишилась без уваги законотворців і проблема отримання спадщини, що містить борги, яка досить складно розв'язується як у мирний, так і у воєнний час. Згідно зі статтею 1282 Цивільного кодексу України, до спадщини входять і борги спадкодавця, які не носять особистий характер. На спадкоємців, які приймають спадщину покладається обов'язок **задовольнити вимоги кредитора повною мірою, але в межах вартості майна, одержаного у спадщину**[2].

Також зазначимо, що згідно зі статтею 1268 Цивільного кодексу України, спадкоємець за заповітом чи за законом має право не прийняти спадщину не залежно від наявності чи відсутності боргів у спадкодавця. Спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, та продовжує проживати в цьому ж житлі, вважається таким, що фактично прийняв спадщину, якщо протягом строку, встановленого статтею 1270 цього ж Кодексу, він не заявив про відмову від неї[2].

Законодавець передбачив два способи прийняття спадщини: «активний» – шляхом подачі заяви про прийняття спадщини до нотаріальної контори та «пасивний» – фактичне прийняття спадщини[9]. Аналіз судової практики показав, що нотаріуси часто відмовляють спадкоємцям, які фактично прийняли спадщину та протягом шести місяців не звернулись до нотаріусу для оформлення спадщини документально. Вони мотивують це тим, що строк подачі заяви сплив.

Для того, щоб встановити факт сумісного проживання спадкоємця та спадкодавця, нотаріусу за місцем відкриття спадщини достатньо перевірити в паспорті відмітку про реєстрацію проживання спадкоємця та встановити місце реєстрації проживання померлого за довідкою органів реєстрації. Не компетентні дії нотаріусів призводять до того, що *факт постійного спільного проживання спадкодавця зі спадкоємцем доводиться встановлювати в судовому порядку, що потребує часу та коштів на судові витрати та складає додаткове навантаження на судові органи. Також зазначимо, що якщо спадщина знаходиться на окупованій території, а спадкоємець вимушений був переїхати в інший регіон не залежно від причин переїзду, він, фактично, втрачає можливість реалізувати своє право на фактичне прийняття спадщини.*

Аналізуючи проблеми, які можуть виникнути під час прийняття спадщини, слід згадати й закон України №2459-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання простроченої заборгованості у період дії воєнного стану»[9], прийнятий в 2022 році. Він дозволив відтермінувати сплату боргів на період дії воєнного стану та продовжив його на період до 90 днів після його припинення, або скасування. В цей період на кредитодавців покладено обов'язок толерантно ставитись та не вимагати негайного повернення боргу у наступних боржників: боржників-військовослужбовців; військовослужбовців, які отримали групу інвалідності, перебувають у полоні; військовослужбовців, які зникли безвісти. До пільгової категорії боржників законодавець також відніс членів сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи зникли безвісти в період воєнного стану. Вище згаданий закон також закріплює обов'язок повідомити кредитодавця, про наявність пільг, надіславши йому копії відповідних документи. Однак зауважимо, що віднесення до захищеної категорії не звільняє від обов'язку сплати борг спадкодавця-військовослужбовця. Він входить до складу спадщини за загальними правилами та підлягає поверненню після завершення воєнного стану та пільгового періоду у 90 діб після його скасування[10].

Під час воєнного стану значна кількість українців вимушена була переїхати на безпечні території, в тому числі і за кордон. Спадкоємець, який перебуває за межами України й не має можливості особисто звернутися до українського нотаріуса, може направити заяву про прийняття спадщини поштою, а справжність свого підпису на такій заяві обов'язково повинен буде засвідчити нотаріально. Для нотаріального посвідчення справжності підпису слід звертатися до консульської установи України в країні перебування, або до іноземного нотаріуса. У випадку засвідчення справжності підпису іноземним нотаріусом, спадкоємцю доведеться подбати про проставлення апостиля (якщо він вимагається) та про переклад заяви українською мовою, з нотаріальним посвідченням підпису кваліфікованого перекладача. Лише після належного оформлення заяви про прийняття спадщини її можна буде направити до українського нотаріуса. Стосовно вчинення інших дій в рамках відкритої спадкової справи, то законодавець дозволив перекласти їх на уповноваженого представника, який буде діяти від імені спадкоємця та на його користь[11].

У випадках, коли спадкодавець помер на окупованій території і свідоцтво про смерть видано адміністрацією країни-агресора, довідки чи інші видані нею документи, не будуть мати в Україні «юридичної сили». Для встановлення факту смерті особи, яка померла на тимчасово окупованій території України, членам сім'ї померлого, їхнім представникам або іншим зацікавленим особам необхідно звернутися до будь-якого місцевого суду України незалежно від місця проживання (перебування) заявника. У рішенні суду мають зазначатись відомості про факт смерті, встановлений судом, з якою метою це відбулось, а також докази, на підставі яких суд виніс рішення. Цей документ стає підставою для реєстрації факту смерті особи та видачі свідоцтва про смерть.

Висновки. Суспільні відносини, які виникли та розвиваються швидкими темпами у зв'язку з введенням на території України воєнного стану, стали передумовою для запровадження сучасних та дієвих механізмів захисту спадкових прав. Прийнято ряд нових законів України та внесено суттєві зміни до вже чинних нормативно-правових актів, що значно полегшило реалізацію спадкових прав українцями в сучасних реаліях. В Україні зроблено ряд важливих кроків щодо удосконалення нотаріального процесу шляхом його цифровізації. 15 лютого 2022 р. прийнято за основу проект закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності» № 5644 від 10.06.2021 р. Цей закон може стати новаційним проривом в правовій системі не лише України. Передові європейські країни досліджують досвід України, щоб забезпечити аналогічні механізми цифровізації і в своїх державах.

Разом з тим, деякі статті проекту закону України № 5644 мають дискусійний характер та не врегулюють повною мірою відносини, які виникли під час дії воєнного стану.

Ми пропонуємо при доопрацюванні вище згаданого проекту закону передбачити механізм відновлення втрачених або зіпсованих нотаріальних документів, зокрема, таких як заповіт, свідоцтво про право на спадщину тощо. На нашу думку, важливо запровадити оцифрування наявних документів в заведених вже спадкових справах із застосуванням Порталу «Дія», удосконалити норми системи Е-нотаріату в частині вчинення нотаріальних дій в електронній формі із застосуванням режиму відеоконференції (онлайн-режим).

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 р. №1207-VII: станом на 19 травня 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18 (дата звернення 10.07.2024).

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV: станом на 26червня 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (дата звернення 10.07.2024).

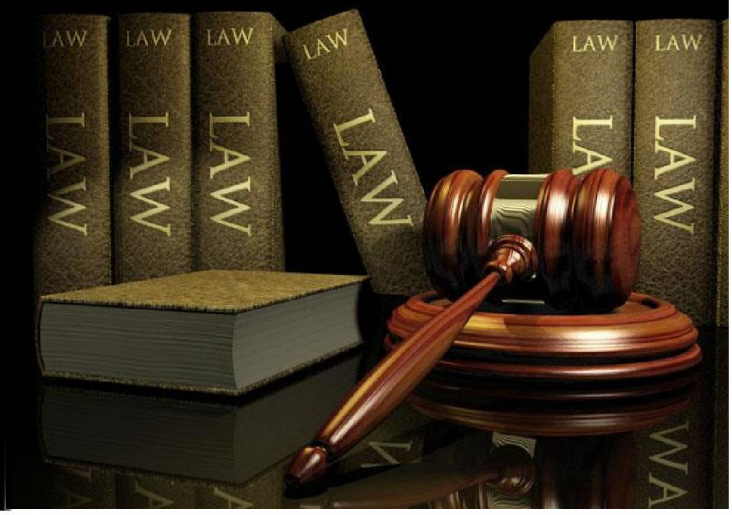
3. Спадкове право в Україні: навч. посібник / ред. Р. Б. Шишка. К.: Вид. Ліра, 2014. 216 с.
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини: Закон України від 8.11.2023р. №3449-IX: станом на 8листопада 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3449-20 (дата звернення 10.07.2024).
5. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII: станом на 15 квітня 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12 (дата звернення 10.07.2024).
6. Про тимчасові заходи на період воєнних дій та надзвичайної ситуації: Закон України від 02.09.2014 р. № 1669-VII: станом на 30.01.2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1669-18 (дата звернення 10.07.2024).
7. Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини: Закон України від 8.11.2023 р. №3450-IX: станом на 08 листопада 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3450-20 (дата звернення 10.07.2024).
8. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. №2709-IV: станом на 23.12.2022р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15(дата звернення 10.07.2024).
9. Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі: монографія / за заг. ред. І. В. Чеховської. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. 566 с.
10. Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання простроченої заборгованості у період дії воєнного стану: Закон України від 27.07.2022 р. №2459-IX: станом на 27 липня 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2459-20 (дата звернення 10.07.2024).
11. Актуальні проблеми приватного права: навчальний посібник / кол. авт.: І. В. Чеховська, Ю. Ю. Рябченко, В. А. Миколаєць та ін.; Державний податковий університет. Ірпінь, 2024. 306 с.

References:

1. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 15.04.2014 r. №1207-VII: stanom na 19 travnia 2024 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18 (data zvernennia 10.07.2024).
2. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r. №435-IV: stanom na 26chervnia 2024 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (data zvernennia 10.07.2024).
3. Spadkove pravo v Ukraini: navch. posibnyk / red. R. B. Shyshka. K.: Vyd. Lira, 2014. 216 s.
4. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vdoskonalennia poriadku vidkryttia ta oformlennia spadshchyny: Zakon Ukrainy vid 8.11.2023r. №3449-IX: stanom na 8lystopada 2023 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3449-20 (data zvernennia 10.07.2024).
5. Pro notariat: Zakon Ukrainy vid 02.09.1993 r. № 3425-XII: stanom na 15 kvitnia 2024 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12 (data zvernennia 10.07.2024).
6. Pro tymchasovi zakhody na period voiennykh dii ta nadzvychainoi sytuatsii: Zakon Ukrainy vid 02.09.2014 r. № 1669-VII: stanom na 30.01.2024 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1669-18 (data zvernennia 10.07.2024).
7. Pro vnesennia zmin do Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy shchodo vdoskonalennia poriadku vidkryttia ta oformlennia spadshchyny: Zakon Ukrainy vid 8.11.2023 r. №3450-IX: stanom na 08 lystopada 2023 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3450-20 (data zvernennia 10.07.2024).
8. Pro mizhnarodne pryvatne pravo: Zakon Ukrainy vid 23.06.2005 r. №2709-IV: stanom na 23.12.2022r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15(data zvernennia 10.07.2024).
9. Pryvatno-pravovi zasady zakhystu prav liudyny u sotsialnii derzhavi: monohrafiia / za zah. red. I. V. Chekhovskoi. Irpin: Derzhavnyi podatkovyi universytet, 2023. 566 s.
10. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vrehuliuvannia prostrochenoi zaborhovanosti u period dii voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 27.07.2022 r. №2459-IX: stanom na 27 lypnia 2024 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2459-20 (data zvernennia 10.07.2024).
11. Aktualni problemy pryvatnoho prava: navchalnyi posibnyk / kol. avt.: I. V. Chekhovska, Yu. Yu. Riabchenko, V. A. Mykolaiets ta in.; Derzhavnyi podatkovyi universytet. Irpin, 2024. 306 s.

ISSN 2409-6415

Електронне науково-практичне фахове видання

2024 / № 124

Журнал східноєвропейського права

(Протокол № 3 від 08 жовтня 2013 року)
Включено до Переліку наукових фахових видань України
(Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.04.2014 № 455)
ISSN 2409-6415
Журнал східноєвропейського права внесений до HeinOnline

Проблематика: висвітлення результатів фундаментальних та прикладних наукових досліджень, дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з актуальних проблем становлення та прагматичного розвитку східноєвропейського права в умовах глобалізаційних викликів

Галузь науки: юридичні науки

Періодичність: щомісячно

Головний редактор: Мосьондз Сергій Олександрович, доктор юридичних наук, професор, виконуючий обов'язки ректора ПВНЗ «Університет сучасних знань»

Відповідальний секретар: Соколан Тетяна Сергіївна, кандидат юридичних наук

Члени редколегії: **Мельник Роман Сергійович,** доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка **Янчук Артем Олександрович,** доктор юридичних наук, професор, державний секретар, Міністерство охорони здоров'я, **Кузьменко Оксана Володимирівна,** доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії права, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», **Личенко Ірина Олександрівна**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права та процесу, Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», **Чорна Вікторія Григорівна,** доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права і процесу, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», **Губанова Тамара Олексіївна,** доктор юридичних наук, професор, директор, Приватний вищий навчальний заклад «Фінансово-правовий коледж», **Книш Сергій Володимирович,** кандидат юридичних наук, юрисконсульт, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, **доктор Егле Білевічюте,** член Комісії з розгляду адміністративних спорів Литви, професор Університету Миколаса Ромеріса, (Вільнюс, Литва), **доктор Тома Бірмонтієн,** професор Лабораторії правосуддя, Лабораторії прав людини юридичного факультету Інституту публічного права Університету Миколаса Ромеріса, (Вільнюс, Литва), **доктор Агне Тваронавічієн,** Лабораторія соціальних технологій, Лабораторія посередництва та сталого розв'язання конфліктів юридичного факультету Інституту публічного права Університету Миколаса Ромеріса (Вільнюс, Литва)

Адреса редакції: вул. Велика Васильківська, 57/3, м. Київ, Україна, 03150

Тел.: +38 (063) 758 57 24
E-mail: easternlaw.ua@gmail.com
Сайт: http://easternlaw.com.ua

(Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 15.04.2014 No. 455)
ISSN 2409-6415
The Journal of Eastern European Law is included in HeinOnline

Issue: lighting the results of basic and applied research, dissertations for the degree of doctor and candidate of sciences on current issues of establishment and pragmatic development of Eastern European law within globalization challenges

Branch of science: jurisprudence

Frequency: monthly

Editor in Chief: Mosondz Serhii Oleksandrovych, doctor of juridical sciences, professor, acting rector of the Private Higher Educational Establishment "The University of Modern Knowledge"

Secretary in Charge: Sokolan Tetiana Serhiivna, candidate of juridical sciences

Members of the editorial board: **Melnyk Roman Serhiiovych,** doctor of juridical sciences, professor, head of the Department of Administrative Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv, **Yanchuk Artem Oleksandrovych,** doctor of juridical sciences, professor, state secretary, the Ministry of Health, **Kuzmenko Oksana Volodymyrivna,** doctor of juridical sciences, professor, professor of the Department of theory and history of law at the State Higher Educational Establishment "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", **Lychenko Iryna Oleksandrivna,** doctor of juridical sciences, head of the Department of Civil Law and Procedure at the Training and Scientific Institute of Jurisprudence, Psychology and Innovative Education of Lviv Polytechnic National University, **Chorna Viktoriia Hryhorivna,** doctor of juridical sciences, associate professor, associate professor of the Department of Administrative Law and Proceeding at the State Higher Educational Establishment "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", **Hubanova Tamara Oleksiivna,** doctor of juridical sciences, professor, director at the Private Higher Educational Establishment "Financial and Law College", **Knysh Serhii Volodymyrovych,** candidate of juridical sciences, legal counsel, Lesya Ukrainka Eastern European National University, **Dr. Eglė Bilevičiute,** member at Lithuania Administrative Disputes Commission, professor at the Mykolas Romeris University (Vilnius, Lithuania), **Dr. Toma Birmontien,** professor at Justice Laboratory, Human Rights Laboratory of Faculty of Law of Institute of Public Law, Mykolas Romeris University (Vilnius, Lithuania), **Dr. Agne Tvaronaviciene,** Social Technologies Laboratory, Mediation and Sustainable Conflict Resolution Laboratory of Faculty of Law, Institute of Public Law of Mykolas Romeris University (Vilnius, Lithuania).

Address of the editorial office: 57/3 Velyka Vasylkivska Street, Kyiv, 03150, Ukraine

Tel.: +38 (063) 758 57 24
E-mail: easternlaw.ua@gmail.com
Website: http://easternlaw.com.ua

ЗМІСТ

Беззубов Д.О., Косарецький Є.І., Онофрійчук О.А. Проблеми та перспективи забезпечення економічної безпеки держави в контексті національної безпеки……7

Беспаль О.Л., Катеринчук К.В. До питання розуміння «систематичності» як однієї з ознак домашнього насильства……16

Глух М.В., Ковалко Н.М. Стадії досудового врегулювання адміністративно-правових спорів ……22

Карелін В.В. Особливості підготовки рядового та начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України……...31

Гольдберг Н.О., Урлапова О.Я. Способи вчинення шахрайства з нерухомістю ……40

Івахненко О.А.. Руснак Л.М., Риженко О.С. Правове регулювання повноважень органів центральної виконавчої влади, що реалізують державну політику в реабілітаційній галузі……...46

O.Ya. Kovalchuk. Ye.I. Dovhopolyi, M.V. Shliakhovchuk Digital Technologies in Justice: Blockchain as an Innovative Way of Dispute Resolution……56

Крупко Я.М., Царюк С.В. Питання практики судового захисту прав суб'єктів, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки……62

Лаговська Н.В., Батюк Л.В. Нормативно-правове регулювання прийняття та оформлення спадщини під час дії воєнного стану……72

S.I. Marko Prospects for the Use of the Latest Information Technologies in Combating Environmental Crime……...79

Грутман Л.О. Іноземці чи особи без громадянства як позивачі в адміністративному судочинстві: права та обов'язки……85

Адреасян Г. Повоєнне відновлення водних рекреаційних об'єктів ……93

Кікена П.І. Перспективи удосконалення національного законодавства щодо захисту прав дітей в умовах воєнних конфліктів……...98

Сидоренко Д.В. Еволюція законодавчого регулювання оцінки майна та майнових прав в Україні.....105